

видно, защото конституцията в България създаваше в страната парламентарно управление т. е. едно голямо влияние на народа в управлението, а това значеше една политика в княжеството, която би имала за основа чувството на признателност на народа към неговата освободителка. Изменението на тази конституция, засилването на княжеската власт, напротив, би означавало, една политика несъгласна с народните чувства и желания и, следователно, политика на отдалечаване от Русия и вкарване на България в орбитата на Централните империи. Ако Бисмарк не схващаше и не считаше това като непосредствена задача на германската политика, той, все пак, не го изпускаше из пред вид в своята, тъй да се каже, политика на неутралитет по отношение на България. Но, все пак, той трябваше да признае при изгонването, а след това и при абдикацията на княз Батемберга, „че тази жертва ще натъжи германското общество и ще бъде за него едно разочарование, тъй като принц Александър беше немец“. И Бисмарк укорява Батемберга, за гдето често е забравял това. Германският император Вилхелм I беше по-откровен и осъждаше строго поведението на българите към Батемберга, а независимата германска преса изрази открито дълбоките съжаления, които извикваше у нея заминаването от България на „този пруски офицер, поставен на стража да пази пътищата на Босфора“. Същите тия съображения не ще са били чужди и на хесенските юристи, когато са давали съвети на Батемберга да измени конституцията, както и на бащата на Батемберга, който най-енергично е настоявал за това пред своя син.

Без да се спираме подробно върху управлението на Батемберга, което би излязло вън от рамките на задачата, която сме си поставили в тази